

Analiza struktury leksykalnej tytułów drapieżnych czasopism

Natalia Białka

ORCID 0000-0002-2557-8410

*Instytut Studiów Informacyjnych,
Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej,
Uniwersytet Jagielloński*

Abstrakt

Cel/Teza: Przedmiotem badania jest struktura tytułów drapieżnych periodyków zarejestrowanych na liście *Potential, possible, or probable predatory scholarly open-access journals* autorstwa Jeffreya Bealla. Celem badania jest przedstawienie mechanizmów komponowania tytułów drapieżnych periodyków wypracowanych przez ich wydawców. Badanie ma za zadanie podnieść poziom świadomości społeczności naukowej odnośnie taktyk stosowanych przez drapieżnych wydawców podczas nadawania tytułów czasopismom, co w przyszłości ma się przełożyć na większą skuteczność procesu diagnostycznego drapieżnych periodyków.

Koncepcja/Metody badań: Przegląd literatury na temat specyfiki tytułów drapieżnych czasopism przeprowadzono przy użyciu metody analizy i krytyki piśmiennictwa naukowego za lata 2009–2021. W badaniu struktury leksykalnej tytułów drapieżnych periodyków zastosowano wybrane elementy metody statystycznej.

Wyniki i wnioski: Przeprowadzona analiza struktury leksykalnej tytułów drapieżnych czasopism potwierdziła określony dobór słów i ich kolejność w tytułach drapieżnych periodyków. Dominujący model tytułu, który wyłonił się jako wynik badania, pokazuje, że w pierwszej części tytułu najczęściej występują określniki geograficzne oraz rdzeń, a w drugiej części tytułu są zwykle umiejscowione określniki jakości i multidyscyplinarności lub nazwa dyscypliny naukowej.

Oryginalność/Wartość poznawcza: W polskiej literaturze przedmiotu nie podejmowano dotychczas tematyki struktury leksykalnej tytułów drapieżnych czasopism. W recenzowanej literaturze anglojęzycznej również brak artykułów omawiających to zagadnienie.

Słowa kluczowe

Czasopisma naukowe. Drapieżne czasopisma. Drapieżne periodyki. Drapieżne publikowanie. Tytuły drapieżnych czasopism.

Otrzymano: 16 stycznia 2022. Zrecenzowany: 20 lutego 2022. Poprawiony: 14 maja 2022. Zaakceptowany: 7 lipca 2022.

1. Wprowadzenie

Czasopisma niespełniające standardów wydawniczych przyjętych w naukowym publikowaniu są definiowane jako drapieżne periodyki. Nacechowane pejoratywnie wyrażenie *drapieżne czasopismo* (ang. *predatory journal*) zostało zaproponowane przez Jeffreya Bealla w 2010 r. (Beall, 2010) i bardzo szybko przyjęło się w żargonie naukowym mimo swojej kontrowersyjności. Pozycja tego terminu jest obecnie silnie ugruntowana w literaturze przedmiotu i trudno będzie go wykorzenić na rzecz innego określenia. Nieudane próby zastąpienia wyrazu *drapieżny* słowami takimi jak m.in.: *podejrzany* (ang. *questionable*) (Crawford, 2014a), *zwodniczy* (ang. *deceptive*) (Anderson, 2015), *niskiej jakości* (ang. *low quality*) (Eriksson & Helgesson, 2017b) czy *parodystyczny* (ang. *parodic*) (Bell, 2017) są tego doskonałym przykładem.

Ustalenie spójnej definicji drapieżnego publikowania również okazało się dużym wyzwaniem. Najwcześniejsza definicja fenomenu została sformułowana przez Jeffreya Bealla w 2012 r. Według niego drapieżne periodyki „w sposób nieprofesjonalny eksploatują model wydawniczy gold open access w celu osiągnięcia własnych korzyści”¹ (tłumaczenie na podstawie Beall, 2012a). Za drapieżnych wydawców Beall uznał wydawców „publikujących fałszywe czasopisma w celu eksploatacji modelu open access z opcją opłat autorskich, nieuczciwych i nietransparentnych w swoich działaniach, nastawionych na oszukiwanie badaczy, szczególnie tych niedoświadczonych” (Beall, 2012b). Definicje Bealla obowiązywały w narracji naukowej w zasadzie aż do momentu pojawienia się w 2019 r. definicji ottawskiej. Ze względu na stygmatyzację ruchu open access były one silnie krytykowane, a samemu Beallowi zarzucano brak obiektywizacji działań na polu diagnostyki drapieżnego publikowania (Crawford, 2014b; Krawczyk & Kulczycki, 2021; Teixeira da Silva, 2017).

Zgodnie z definicją ustaloną metodą delficką przez 43 ekspertów podczas sympozjum w Ottawie w 2019 r. drapieżne czasopisma charakteryzują się „udostępnianiem nieprawdziwych lub wprowadzających w błąd informacji, naruszeniem wydawniczych i edytorskich standardów, brakiem transparentności własnych działań oraz/lub stosowaniem agresywnej, pozbawionej skrupułów polityki pozyskiwania artykułów do publikacji” (Cukier et al., 2020a; Grudniewicz et al., 2019). Zaproponowana definicja nie łączyła drapieżnego publikowania z jakimkolwiek wydawniczym modelem biznesowym, radykalnie odcinając się od koncepcji Bealla utożsamiających drapieżną naukę z ruchem open access (Krawczyk & Kulczycki, 2021). Mimo jego konsensusowego charakteru nie jest ona w pełni akceptowana w środowisku naukowym ze względu na celowe pominięcie problemu jakości treści publikowanych w drapieżnych periodykach i sposobu ich recenzowania (Dobusch, 2020; Kakamad et al., 2020).

¹ Wszystkie cytaty z publikacji anglojęzycznych są przekładem własnym autorki.

Drapieżna branża wydawnicza nie jest homogeniczna i obejmuje szerokie spektrum różnorodnych wariantów drapieżności o zmiennym poziomie intensywności. Mimo złożoności zjawiska najczęściej jest ono postrzegane dychotomicznie, w skrajnych odcieniach czerni i bieli. Binarne kategoryzowanie czasopism jako drapieżne/niedrapieżne stanowi duże uproszczenie i powoduje pomijanie gradacyjnej niszy szarości, w której znajdują się periodyki z tak zwanego pogranicza, czasami nazywane również przypadkami *borderline*. Zerowiedynkowość w sposobie identyfikacji drapieżnych czasopism jest szczególnie widoczna w czarno-białej ewidencji znanej w komunikacji naukowej pod postacią czarnych list nierzetelnych periodyków i białych list wiarygodnych periodyków. Najpopularniejszymi blacklistami były publikowane przez Bealla na blogu *Scholarly Open Access* listy drapieżnych wydawców i periodyków (Beall, 2016a; 2016b), które nie są już aktualizowane, ale wciąż pozostają dostępne w zarchiwizowanej wersji na platformie *Internet Archive Wayback Machine*. Za ich następcę uważa się bazę *Cabells Predatory Reports* (wcześniej *Cabells Blacklist*), do której dostęp w przeciwieństwie do bezpłatnych list Bealla jest monetyzowany (Cabell Publishing, 2022). Do najbardziej znanych whitelist można zaliczyć ogólnodostępną bazę *Directory of Open Access Journals* oraz komercyjną bazę *Cabells Journalytics* (wcześniej *Cabells Whitelist*).

Zindywidualizowany proces diagnostyczny drapieżnych czasopism wspomagany jest przez różne narzędzia, wśród których można wymienić tak zwane listy kontrolne lub wykazy kontrolne (ang. *checklists*). Zwykle występują one w formie wyliczenia wyszczególniającego możliwe do wystąpienia cechy drapieżności. Im więcej wymienionych na liście atrybutów drapieżności dotyczy ocenianego czasopisma, tym większe jest prawdopodobieństwo, że może mieć ono drapieżny charakter. W piśmiennictwie naukowym występuje ponad 50 wykazów kontrolnych, które w pewnych aspektach są ze sobą spójne, a w innych się wzajemnie wykluczają (Cukier et al., 2020b). Z uwagi na dużą liczbę kryteriów ewaluacji czasopism figurujących na dostępnych w literaturze specjalistycznej wykazach kontrolnych niemożliwe wydaje się dogłębne omówienie każdej cechy drapieżności w obrębie jednej publikacji. Niektóre z nich już zostały przebadane, na przykład wysokość opłat autorskich (Xia, 2015) lub treść wiadomości typu spam wysyłanych do autorów w celach marketingowych (Lewinski & Oermann, 2018; Moher & Srivastava, 2015; Wilkinson et al., 2019). Zdecydowana większość list kontrolnych wymienia jako jeden z parametrów drapieżnego publikowania tytuł czasopisma, który uznano za wystarczająco charakterystyczny do pełnienia funkcji diagnostycznej.

Tytuł można uznać za atrybut formalny przypisywany nieodłączny do każdego periodyku naukowego. Jako taki nie jest chroniony prawem autorskim, w założeniu musi być jednak unikatowy, gdyż pełni rolę identyfikacyjną (Crawford, 2014a). Ma on również przyciągać uwagę potencjalnych czytelników, dlatego powinien jasno i precyzyjnie określać zakres tematyczny czasopisma (Cortés, 2021). Brak odpowiednich regulacji prawnych powoduje, że zbyt daleko posunięta analogia

między tytułami periodyków naukowych jest jedynie kwestią nieprzestrzegania ustalonych w publikowaniu naukowym zasad i standardów etycznych. Problem identyczności tytułów niepozwalający na poprawne odróżnienie jednego czasopisma od drugiego również nie jest w sposób jednoznaczny unormowany prawnie i może być postrzegany tylko w kategoriach naruszenia etyki naukowej (Crawford, 2014a). Tytuł potrafi być niejednokrotnie znakiem rozpoznawczym wskazującym na drapieżny model wydawniczy, dlatego warto mu się przyjrzeć bliżej. W tym celu przeprowadzono analizę struktury oraz doboru i konfiguracji słów w tytułach drapieżnych periodyków z listy *Potential, possible, or probable predatory scholarly open-access journals* autorstwa Jeffreya Bealla.

2. Cel badania i wykorzystane metody

Celem badania jest ukazanie mechanizmów komponowania tytułów drapieżnych czasopism stosowanych przez ich wydawców. Przedmiotem badania jest struktura tytułów drapieżnych periodyków zarejestrowanych na liście *Potential, possible, or probable predatory scholarly open-access journals* autorstwa Jeffreya Bealla.

Przegląd literatury specjalistycznej przeprowadzono wykorzystując metodę analizy i krytyki piśmiennictwa. Kwerendę bazowano w głównej mierze na możliwościach oferowanych przez multiwyszukiwarkę EBSCO Discovery Service, która jest udostępniana na platformie zasobów cyfrowych Biblioteki Jagiellońskiej. Zdecydowano się na jej użycie ze względu na fakt, że agreguje ona większość subskrybowanych przez Uniwersytet Jagielloński baz danych. Uzupełniając posiłkowano się zawartością specjalistycznej wyszukiwarki internetowej tekstów naukowych Google Scholar z uwagi na szeroki zasięg jej indeksowanych zasobów. Sformułowano następujące zapytania wyszukiwawcze: "title* of predatory journal*" OR "name* of predatory journal*" oraz "tytuł* drapieżn* czasopism*" OR "nazw* drapieżn* czasopism*". Zasięg językowy ograniczono do języka angielskiego i języka polskiego, a zasięg chronologiczny do lat 2009–2021. Eksplorację wyników wyszukiwania kontynuowano do momentu teoretycznego nasycenia. Selekcja otrzymanego zbioru publikacji miała za zadanie wyodrębnić tylko artykuły naukowe dotyczące tematyki tytułów drapieżnych periodyków. Ograniczenie zastosowanej metody analizy i krytyki piśmiennictwa może wynikać jedynie z intencjonalnego pominięcia publikacji napisanych w językach innych niż angielski lub polski. Jednak ze względu na dominację języka angielskiego w dyskursie naukowym zaimplementowane restrykcje językowe powinny mieć minimalny wpływ na wyniki przeglądu literatury przedmiotu.

W badaniu struktury leksykalnej tytułów drapieżnych periodyków posiłkowano się wybranymi elementami analizy statystycznej z zamiarem ukazania mechanizmów komponowania słów wykorzystywanych w tytułach drapieżnych czasopism.

Przeprowadzone badanie opierało się o wykaz *Potential, possible, or probable predatory scholarly open-access journals* autorstwa Jeffrey Bealla z pełną świadomością ograniczeń tej listy wynikających z subiektywizacji, jak również możliwej dezaktualizacji jej zawartości. Wybór tego źródła do badania został podyktowany jego ogólnodostępnością oraz skoncentrowaniem w jednym miejscu reprezentacyjnej liczby tytułów niezbędnych do przeprowadzenia założonego badania. Niedostępność *Cabells Predatory Reports* w Polsce, potwierdzona przez wymianę korespondencji mailowej z przedstawicielem firmy Cabell Publishing², uniemożliwiła wykorzystanie tej bazy do badania (według stanu na listopad 2021 r.). Nie zdecydowano się również na analizę listy *Kscien's Standalone Journals List* ze względu na jej znaczny stopień podobieństwa z ewidencją Bealla. Z tego samego powodu zrezygnowano także z analizy list moderowanych na blogach *Beall's List of Potential Predatory Journals and Publishers* oraz *Stop Predatory Journals*. Warto zaznaczyć, że samo badanie nie ma na celu profilowania i piętnowania drapieżnych periodyków funkcjonujących na naukowym rynku wydawniczym. Jego zadaniem jest jedynie ukazanie mechanizmów stosowanych przez drapieżnych wydawców podczas konstruowaniu tytułów periodyków, a przywołane w artykule przykładowe tytuły drapieżnych czasopism mają zilustrować omawiane mechanizmy.

3. Przegląd piśmiennictwa

Problematyka tytułów drapieżnych czasopism jest bardzo interesującym zagadnieniem, które nie doczekało się jeszcze opracowania na gruncie polskojęzycznej literatury naukowej. Analiza i krytyka źródeł anglojęzycznych wskazuje, że tematyka ta także nie pojawia się w recenzowanych artykułach, a jedynie w nierecenzowanych pracach o charakterze eseistycznym lub w tak zwanej wersji roboczej (ang. *working papers*). Do pierwszego rodzaju publikacji można zaliczyć artykuł Walta Crawforda *Journals, "journals" and wannabes: investigating the list*, który ukazał się w 2014 r. w samopublikowanym przez Crawforda czasopiśmie *Cites & Insights* (Crawford, 2014a). Druga kategoria publikacji jest reprezentowana przez artykuł roboczy Yves Tillé *Modelling the names of Jeffrey Beall's list of possible predatory journals* opublikowany w 2017 r. w instytucjonalnym repozytorium Université de Neuchâtel (Tillé, 2017).

Na podstawie list Bealla przeanalizowanych w 2014 r. Walt Crawford ustalił, że tytuły drapieżnych czasopism obfitują w słowa takie jak *international, global*

² Zostało to ustalone na podstawie korespondencji mailowej z dyrektorem sprzedaży międzynarodowej firmy Cabell Publishing, Denisem P. Godboutem z dnia 05.11.2021 r.: "We have had many requests from Poland over the last few years, but we do not have any live subscriptions at this moment in Poland". Dostęp do bazy jest możliwy jedynie poprzez instytucjonalną subskrypcję, firma Cabell Publishing nie posiada w swojej ofercie personalnej subskrypcji.

czy *American*. Badacz zauważył również, że duża część tytułów drapieżnych periodyków odznacza się swoją imponującą długością, która ma wynikać z chęci nagromadzenia w tytule jak największej liczby słów potwierdzających wiarygodność czasopisma. Czasem wyrazy te nie pasują do siebie, zwłaszcza jeśli opisują obszar badawczy periodyku, co zostało zobrazowane przez Crawforda przykładem zestawienia w obrębie jednego tytułu słów *agriculture* i *literature* w czasopiśmie *The Global World Advanced International Journal of Current Progress in Agriculture and Literature*. Crawford zwrócił również uwagę, że niektórzy wydawcy podczas konstruowania tytułów swoich czasopism stosują technikę *salami slicing* skutkującą wprowadzaniem na rynek wydawniczy czasopism o bardzo zbliżonej tematyce (Crawford, 2014a). Obserwacje Crawforda mimo swoich ograniczeń wynikających z analizowania stosunkowo wczesnego stadium rozwoju list Bealla zapoczątkowały świadomy sposób myślenia o tytułach jako cechach dystynktywnych, stanowiących istotną część składową obrazu drapieżnych periodyków.

Yves Tillé przeprowadził badania porównawcze tytułów drapieżnych czasopism z listy Bealla i rzetelnych czasopism z bazy Web of Science w celu opracowania modelu pozwalającego na odróżnienia tych dwóch kategorii periodyków wyłącznie w oparciu o ich tytuły. Wykorzystując metody statystyczne, Tillé odnotował, że największe prawdopodobieństwo występowania w tytułach drapieżnych czasopism z listy Bealla mają słowa: *research*, *international*, *sciences*, *journal* oraz *advanced*, które określił jako „bombastyczne” terminy o dużym stopniu ogólności. Z kolei wyrazy: *materials*, *society*, *systems* i *ieee*³ zostały wytypowane jako najbardziej prawdopodobne w tytułach rzetelnych czasopism z bazy Web of Science. Zaproponowany model sprawdził się w ponad połowie przypadków drapieżnych periodyków, co sugeruje, że nie pozwala on na pełną dyferencjację czasopism drapieżnych i czasopism rzetelnych, bazując wyłącznie na ich tytułach. Zdaniem Tillé model może jednak pełnić rolę narzędzia wstępnie wskazującego drapieżny charakter periodyku, którego dalsza procedura rozpoznania powinna być przeprowadzona przy udziale ewaluacji innych parametrów charakterystycznych dla drapieżnego publikowania (Tillé, 2017).

Brak recenzowanych publikacji na temat tytułów drapieżnych czasopism nie oznacza jednak, że są one pomijane podczas procesu diagnostycznego drapieżnych periodyków. Świadczy o tym obecność kryterium tytułu w zdecydowanej większości wykazów kontrolnych stosowanych podczas ewaluacji czasopism naukowych pod kątem ich potencjalnej drapieżności. Na podstawie badań przeprowadzonych przez zespół kanadyjskich badaczy pod kierunkiem Samantha Cukier można wskazać 53 wykazy kontrolne opublikowane w literaturze przedmiotu w latach 2015–2019. Ich głównym zadaniem jest ułatwienie oceny czasopism podejrzanych

³ *ieee* (IEEE) to skrót nazwy amerykańskiej organizacji Institute of Electrical and Electronics Engineers.

o posiadanie drapieżnego statusu (Cukier et al., 2020b). Opierając się na analizie własnej zaobserwowano, że wśród tych wykazów kontrolnych aż 73.6% przypisuje drapieżnym periodykom tytuły o specyficznych właściwościach, wprowadzających w błąd co do wiarygodności, pochodzenia i zakresu tematycznego czasopisma. Ponad 50% list kontrolnych zarzuca tytułom drapieżnych periodyków ich nadmierne podobieństwo do tytułów innych uznanych czasopism naukowych, które to podobieństwo ma stwarzać pozory „naukowości” (m.in.: Cariappa et al., 2016; Günaydin & Doğan, 2015; Manca et al., 2017). Około 28% wykazów kontrolnych podkreśla, że eksponowane w tytułach przymiotniki sugerujące międzynarodowy charakter czasopisma nie są zgodne z rzeczywistością, podobnie jak określniki geograficzne, które nie odpowiadają faktycznej lokalizacji periodyku (m.in.: Berger, 2017; Eriksson & Helgesson, 2017a; Glick, 2016). Prawie 10% list kontrolnych akcentuje brak spójności tytułu z profilem czasopisma (m.in.: Ajuwon & Ajuwon, 2018; Bhad & Hazari, 2015; Gerberi, 2018). Obecność kryterium tytułu jako ważnego wyznacznika sugerującego drapieżną naturę periodyku w przeważającej części przeanalizowanych list kontrolnych potwierdza istotność, symptomatyczność i łatwą rozpoznawalność tego atrybutu.

W trakcie analizowania anglo- i polskojęzycznej literatury przedmiotu została zidentyfikowana luka badawcza w zakresie recenzowanych publikacji dotyczących tematyki tytułów drapieżnych periodyków. Jej wypełnienie jest szczególnie istotne z punktu widzenia nieustannej potrzeby kształtowania postaw zrównoważonego i odpowiedzialnego publikowania w dobie funkcjonowania drapieżnego rynku wydawniczego. Wykształcenie pewnego ogólnego wyobrażenia o możliwych przykładowych kombinacjach słów w tytułach drapieżnych czasopism może stanowić ważny krok na polu podnoszenia poziomu świadomości badaczy odnośnie niebezpieczeństw wynikających z rozwoju drapieżnej nauki.

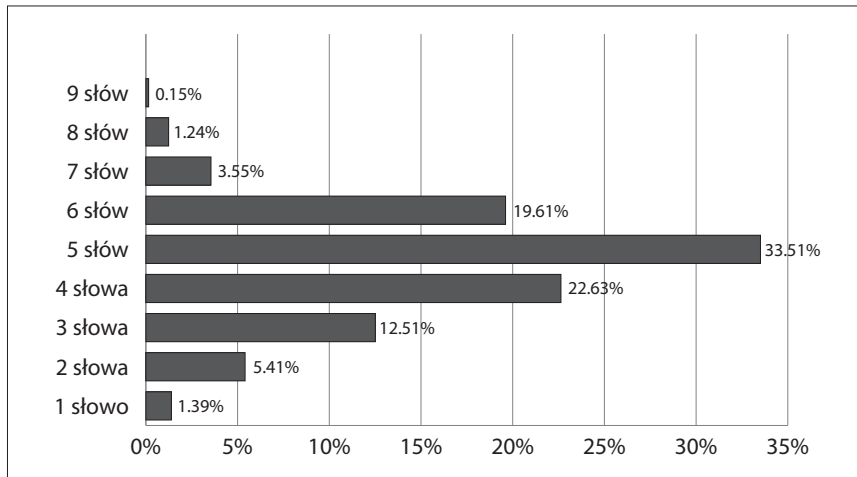
4. Tytuły drapieżnych czasopism – studium leksykalne

Badanie składni 1295 tytułów czasopism zarejestrowanych na zarchiwizowanej liście Bealla *Potential, possible, or probable predatory scholarly open-access journals* (stan na 3 stycznia 2017 r.) przeprowadzono w grudniu 2020 r. Analizie poddano samodzielne wyrazy pojawiające się w tytułach drapieżnych periodyków, pomijając wszystkie niesamodzielne części mowy typu spójniki czy przyimki. Wszystkie dane potrzebne do badania były gromadzone i opracowane w arkuszach kalkulacyjnych programu Microsoft Excel. Badanie wykazało, że średnia liczba wyrazów w tytułach drapieżnych czasopism wynosi około 4.6. Najkrótszy tytuł zawierał jedno słowo, a najdłuższy – dziewięć słów. Najczęściej tytuły zawierały pięć słów. Jako że tytuły badanych drapieżnych periodyków w większości przypadków zostały sformułowane w języku angielskim, ich składnia wynika ze specyfiki gramatyki tego języka.

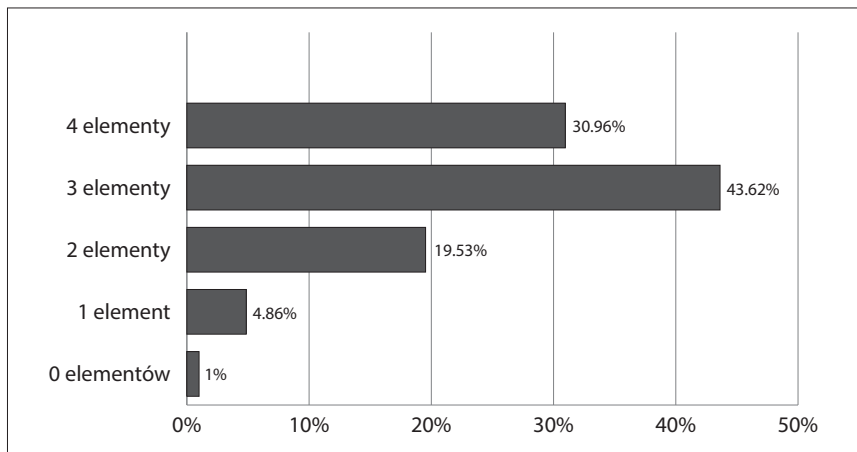
Dane procentowe dotyczące liczby słów w tytułach drapieżnych czasopism zostały przedstawione na wykresie 1.

W trakcie analizy zaobserwowano powtarzające się elementy występujące w tytułach, wśród których można wyróżnić:

- określnik geograficzny;
- rdzeń;
- określnik jakościowy;
- określnik multidyscyplinarności lub dyscyplinę naukową.

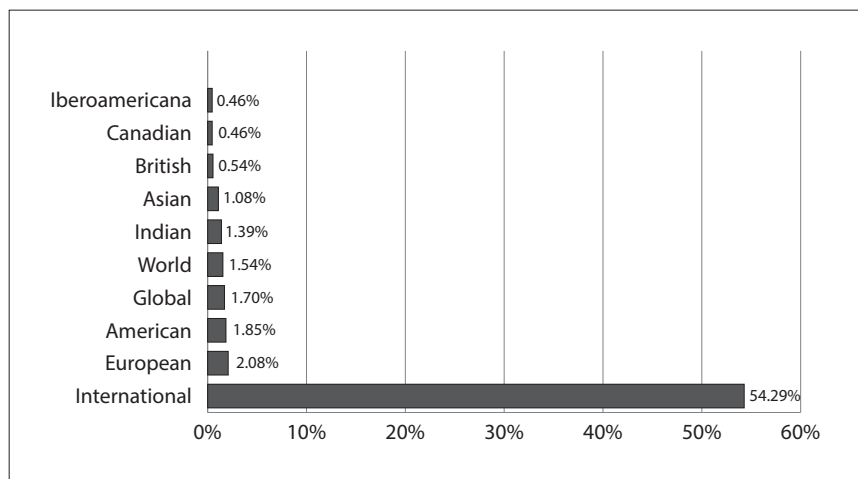
Wykr. 1. Liczba słów w tytułach drapieżnych czasopism zarejestrowanych na liście Bealla

Wykr. 2. Częstotliwości występowania powtarzających się elementów w tytułach drapieżnych czasopism zarejestrowanych na liście Bealla

Elementy te pojawiały się w tytułach w różnorodnych konfiguracjach, łącząc się ze sobą w zmienny sposób. W 565 tytułach pojawiały się trzy elementy, głównie w rozkładzie: określnik geograficzny, rdzeń i określnik jakości lub określnik geograficzny, rdzeń i dyscyplina naukowa. W 401 tytułach występowały wszystkie cztery elementy, najczęściej w rozkładzie: określnik geograficzny, rdzeń, określnik jakości i dyscyplina naukowa. Dwa elementy zawierały 253 tytuły, natomiast jeden element zawierały tylko 63 tytuły. Jedynie w przypadku 13 tytułów nie odnotowano występowania zidentyfikowanych elementów. Dane procentowe dotyczące częstotliwości występowanie powtarzających się elementów w tytułach drapieżnych czasopism zostały przedstawione na wykresie 2.

Określnik geograficzny zwykle jest przymiotnikiem i tylko w jednostkowych przypadkach jest to nazwa własna w formie rzeczownika. Sugeruje pochodzenie czasopisma lub lokalizację jego redakcji, które zazwyczaj są utożsamiane z lokalizacją wydawcy. Dominująco, bo aż w 824 przypadkach, występuje on jako pierwsze słowo w tytule. Jako drugie słowo określnik geograficzny pojawia się 39 razy. Trzecim słowem w tytule jest określnik geograficzny – 29 razy. Wśród określników geograficznych występujących najczęściej w obrębie tytułów można wymienić: *international* (703), *European* (27), *American* (24), *global* (22), *world* (20), *Indian* (18), *Asian* (14), *British* (7), *Canadian* (6) oraz *Iberoamericana* (6). Dane procentowe dotyczące określników geograficznych zostały zaprezentowane na wykresie 3.

Wykr. 3. Dziesięć najczęściej występujących określników geograficznych w tytułach drapieżnych czasopism zarejestrowanych na liście Bealla

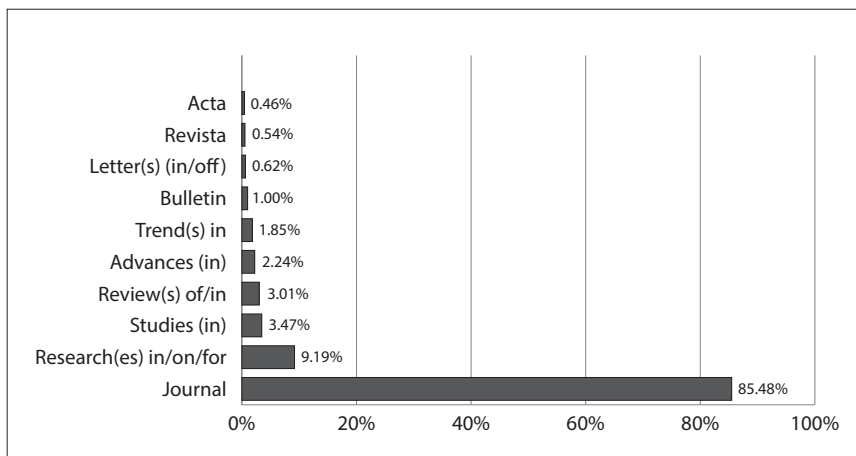
Przewaga określnika geograficznego *international* nie jest przypadkowa, a zabieg wykorzystania tego słowa w tytule ma sugerować międzynarodowy charakter czasopisma, znanego na światową skalę i otwartego na anglojęzyczne publikacje

autorów bez względu na ich narodowość. Podobne zastosowanie mają słowa *world* czy *global*. Kumulacja słów *world* i *international*, jak w przypadku *Scholars World International Refereed Multidisciplinary Journal of Contemporary Research* jest przykładem pleonazmu. Obecność w tytule określników geograficznych *European* czy *American* nie podkreśla już tak wyraźnie transgranicznej natury czasopisma, jednak w dalszym ciągu stanowi dla potencjalnego autora sygnał o międzynarodowej proveniencji periodyku. Z kolei połączenie w obrębie jednego tytułu słowa *international* i słowa wskazującego przynależność narodową, np. *American International Journal of Contemporary Research*, *Canadian International Journal of Science and Technology* czy *European International Journal of Science and Technology* stanowi zarówno hiperbolizację internacjonalizacji czasopisma, jak i jego związku z kojarzącą się jako rzetelna anglosaską lub angloamerykańską kulturą badawczą. W obliczu zasady *publikuj albo giń* (ang. *publish or perish*) obowiązującej w świecie nauki publikowanie w czasopismach międzynarodowych jest niezwykle pożądane i może znacznie wpływać na rozwój kariery naukowej badacza. Drapieżni wydawcy doskonale zdają sobie z tego sprawę, dlatego tytuły ich periodyków mają przyciągać badaczy pozostających pod presją publikowania w międzynarodowych czasopismach, które są wysoko punktowane podczas procesu ewaluacji dorobku naukowego przeprowadzanego podczas procesu przyznawania stopni i tytułów naukowych oraz awansów zawodowych.

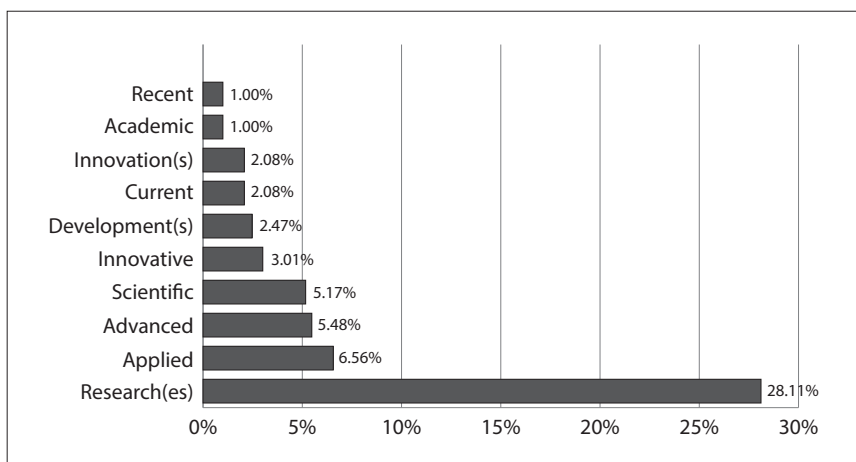
Rdzeń tytułu przyjmuje formę rzeczownika. Określa on formę kanału komunikacji naukowej i jest najczęściej zlokalizowany jako druga pozycja w tytule. Zdecydowana większość tytułów jest oparta na słowie *journal*, które występuje 1107 razy na początku tytułu i jako drugie słowo w tytule – 756 razy. *Journal* jest słowem o zabarwieniu neutralnym, które nie determinuje bezpośrednio związku z nauką. Jednak w anglosaskim i angloamerykańskim kręgu kulturowym przyjęło się tytułować periodyki naukowe jako *journals*, co praktycznie nie ma miejsca w tytułach polskich czasopism naukowych, w których słowo *czasopismo* pojawia się niezwykle rzadko. Kolejne wielokrotnie wykorzystane słowa to: *research(es) in* (119), *studies (in)* (45), *review(s) of* (39), *advances (in)* (29), *trend(s) in* (24), *bulletin* (13), *letter(s) (in/of)* (8), *revista* (7) oraz *acta* (6). Większość z nich kojarzy się z naukowym charakterem publikacji. Co interesujące, niektóre tytuły mają dwa rdzenie, np. *International Journal and Bulletin of Multidisciplinary Research*, *International Journal of Research in Humanities and Social Sciences*, *International Journal of Advances in Interdisciplinary Research* czy *International Journal of Reviews in Computing*. Dane procentowe dotyczące rdzenia tytułu zostały zaprezentowane na wykresie 4.

Określnik jakości zwarty w tytule czasopisma to przymiotnik lub rzeczownik wyraźnie eksponujący naukowy poziom periodyku. Występuje on najczęściej na czwartym miejscu w tytule, zaraz po określniku geograficznym i rdzeniu, a przed dyscypliną naukową. Do najczęściej stosowanych określników jakości należą:

research (364), *applied* (85), *advance(d)* (71), *scientific* (67), *innovative* (39), *development(s)* (32), *current* (27), *innovation(s)* (27), *academic* (13) oraz *recent* (13). Dane procentowe dotyczące określnika jakości prezentuje wykres 5.

Wykr. 4. Dziesięć najczęściej występujących rdzeni w tytułach drapieżnych czasopism zarejestrowanych na liście Bealla

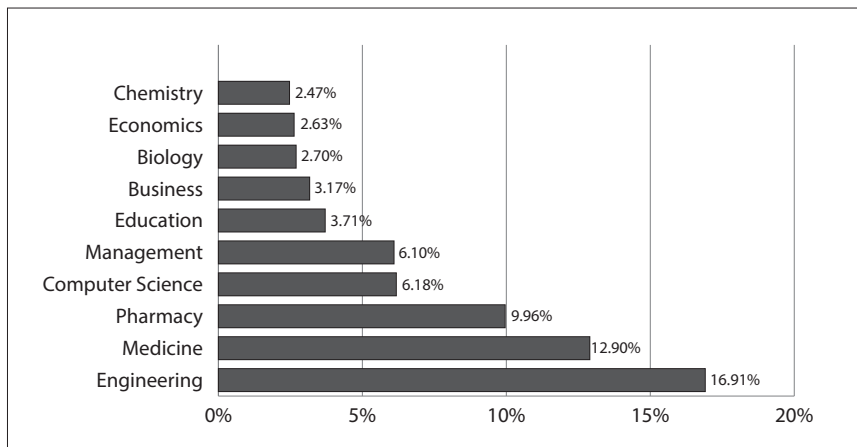

Wykres 5. Dziesięć najczęściej występujących określników jakości w tytułach drapieżnych czasopism zarejestrowanych na liście Bealla

Przymiotniki określające multidyscyplinarność występują sporadycznie i akcentują nieograniczoną tematycznie specyfikę drapieżnych czasopism. Pojawiające się w niecałych 3% tytułów słowo *multidisciplinary* (35) i występujące w 1% tytułów słowo *interdisciplinary* (16) najczęściej są zlokalizowane na czwartej pozycji. Zabieg braku systematyzacji zakresu tematycznego czasopisma ma na celu podwyższenie

liczby nadsyłanych manuskryptów, a wyróżnienie w tytule słów *multidisciplinary* lub *interdisciplinary* sugeruje aspirowanie niektórych drapieżnych czasopism do bycia tak zwanymi *megajournals*.

Jeśli chodzi o nazwy dyscyplin naukowych, są one rzeczownikami, zwykle usytuowanymi na czwartej pozycji w porządku słów w tytule. W obrębie jednego tytułu może pojawić się kilka nazw dyscyplin naukowych. Najczęściej występującymi dyscyplinami w przebadanych tytułach są: *engineering* (219), *medicine* (167), *pharmacy* (129), *computer science* (80), *management* (79), *education* (48), *business* (41), *biology* (35), *economics* (34) oraz *chemistry* (32). Może to wskazywać dyscypliny naukowe szczególnie podatne na ryzyko występowania drapieżnych periodyków, niewykluczone, że ze względu na duży udział wsparcia finansowego przeznaczanego na badania w tych dziedzinach. Dane procentowe dotyczące dyscyplin naukowych zostały zobrazowane na wykresie 6.

Wykr. 6. Dziesięć najczęściej występujących nazw dyscyplin naukowych w tytułach drapieżnych czasopism zarejestrowanych na liście Bealla

Niecałe 13% czasopism wyszczególnionych na liście Bealla cechuje się tytułami bardzo ogólnymi, niepowiązаныmi z żadną dyscypliną naukową i sugerującymi wszechstronny zakres tematyczny czasopisma. Do szerokiej gamy tytułów tego typu należą przykładowo: *Journal of Current Research in Science*, *Review of Research* czy *Scientific Research Journal*. Około 5% czasopism odznacza się tytułami wskazującymi ogólną grupę nauk, np.: *technology*, *social sciences*, *humanities* czy *arts*. Zaliczyć do nich można m.in.: *International Journal Advances in Social Science and Humanities*, *International Journal for Innovative Research in Science and Technology* czy *International Journal of Art and Humanity Science*. Niewielki odsetek (0.9%) czasopism posiada w tytule nazwy dyscyplin naukowych niepowiązanych ze sobą. Jako egzemplifikację można przywołać następujące tytuły: *European Journal of Business and Social Sciences*, *International Journal of Humanities*,

Engineering and Pharmaceutical Sciences czy *International Journal of Technology, Management and Humanities*.

Wzorowanie się na określonym szyku wyrazów stosowanym podczas komponowania tytułów drapieżnych czasopism prowadzi do znacznego podobieństwa, a nawet powtarzalności tytułów w grupie drapieżnych periodyków. Drapieżni wydawcy nadają swoim czasopismom tytuły bardzo podobne nie tylko do tytułów innych drapieżnych periodyków, ale również do tytułów rzetelnych czasopism, co można zaobserwować już tylko na podstawie pobieżnego przeglądu tytułów czasopism zaindeksowanych w bazach Web of Science czy Scopus. Generuje to szum informacyjny i niebezpieczeństwo pomylenia tytułu wiarygodnego czasopisma z drapieżnym periodykiem. Osobną kategorię drapieżnych czasopism stanowią tak zwane *uprowadzone periodyki* (ang. *hijacked journals*), dokonujące kradzieży tożsamości czasopism w celu wyłudzenia opłat autorskich od nieświadomych procederu podszywania badaczy. Uprowadzone czasopisma w sposób identyczny imitują wiele cech swoich oryginalnych odpowiedników, w tym przede wszystkim ich tytuły (Białka, 2020; Jalalian & Dadkhah, 2015). Zagadnienie tytułów uprowadzonych periodyków ze względu na swój rozbudowany charakter wymaga odrębnych badań i w tym miejscu zostało jedynie zasygnalizowane.

5. Zakończenie

Analiza składni tytułów drapieżnych czasopism odnotowanych na zarchiwizowanej liście *Potential, possible, or probable predatory scholarly open-access journals* autorstwa Jeffreya Bealla potwierdziła pewien schemat doboru słów i ich kolejności w tytułach drapieżnych periodyków. Dominujący model tytułu, który wyłonił się jako wynik badania pokazuje, że w pierwszej części tytułu najczęściej występuje określnik geograficzny oraz rdzeń, a w drugiej części tytułu są zwykle umiejscowione określniki jakości i multidyscyplinarności lub nazwa dyscypliny naukowej. Wyniki badania wskazują, że drapieżni wydawcy przypisują czasopismom tytuły brzmiące naukowo i profesjonalnie, wskazujące na międzynarodowy poziom, nieraz również podpowiadające koneksje periodyku z anglosaską, europejską lub angloamerykańską kulturą badawczą.

Przeprowadzone badania wypełniły lukę badawczą dotyczącą struktury tytułów drapieżnych czasopism zdiagnozowaną w recenzowanej literaturze przedmiotu. Badania potwierdziły również niektóre założenia na temat specyfiki tytułów drapieżnych periodyków dostępne w nierecenzowanych pracach Crawforda i Tillé. Badania były zgodne zwłaszcza w kontekście określonych słów pojawiających się w tytułach drapieżnych czasopism, typowanych przez Crawforda: *international, global* czy *American* (Crawford, 2014a) oraz wyróżnionych przez Tillé: *research, international, journal* oraz *advanced* (Tillé, 2017). Ustalenie Crawforda na temat

zestawiania w obrębie tytułów drapieżnych periodyków dyscyplin niepowiązanych ze sobą (Crawford, 2014a) także zostało odnotowane w przeprowadzonych badaniach. Nadmierna liczba słów w tytułach drapieżnych czasopism sugerowana przez Crawforda nie została ujawniona w przeprowadzonych badaniach, które wskazują, że najczęściej w tytułach drapieżnych periodyków występuje pięć słów, co można uznać za uśrednioną liczbę wyrazów.

Należy podkreślić, że zaprezentowane wyniki badania kompozycji tytułów periodyków uwzględnionych na liście Bealla nie pokazują wszystkich strategii stosowanych przez drapieżnych wydawców podczas nadawania tytułów czasopismom i nie mogą być generalizowane na ogół drapieżnych periodyków. Rezultaty badania bez wątpienia dają jednak wstępne rozeznanie w technikach wykorzystywanych przez drapieżnych wydawców tylko na etapie wyboru tytułu dla własnego periodyku. Ukazany w badaniu obraz jest również datowany na początek 2017 r., więc być może wiele z tych metod zostało zastąpionych innymi rozwiązaniami, aczkolwiek większość z nich ma raczej trwały charakter. Celowe dopasowanie słów w tytule stanowi jeden z licznych środków kamuflażu praktykowanych przez drapieżne wydawnictwa, mających uwiarygadniać ich działania i wzbudzić zaufanie badaczy, co finalnie ma za zadanie zwiększyć liczbę przesyłanych manuskryptów i doprowadzić do maksymalizacji zysków.

Problematyka tytułów drapieżnych periodyków jest na tyle ważnym parametrem dystynktywnym drapieżnego modelu wydawniczego, że powinna zdecydowanie częściej stanowić przedmiot rozważań teoretycznych i badań empirycznych podejmowanych w artykułach publikowanych w recenzowanej literaturze przedmiotu. Bez wątpienia obecność zagadnienia sposobu konstrukcji tytułów drapieżnych czasopism w piśmiennictwie naukowym jest kluczowa z perspektywy poznania i zrozumienia strategii właściwych dla drapieżnego rynku wydawniczego. Niezwykle interesujące byłoby porównanie składni tytułów drapieżnych czasopism do składni tytułów czasopism z grupy kontrolnej złożonej z losowo wybranych tytułów wiarygodnych periodyków reprezentujących różne dziedziny nauki, zarejestrowanych w bazach Web of Science czy Scopus. Umożliwiłoby to ugruntowanie obserwacji suponujących wzorowanie się drapieżnych wydawców na strukturze tytułów rzetelnych czasopism. Z uwagi na ograniczenia objętościowe artykułu badania zestawiające tytuły drapieżnych czasopism i tytuły rzetelnych periodyków zostaną zaprezentowane osobno, tworząc cykl publikacji poświęconych drapieżnemu publikowaniu w nauce.

Bibliografia

- Ajuwon, G.A., Ajuwon A.J. (2018). Predatory Publishing and the Dilemma of the Nigerian Academic. *African Journal of Biomedical Research*, 21(1), 1–5.
- Anderson, R. (2015). *Deceptive Publishing: Why We Need a Blacklist, and Some Suggestions on How to Do It Right* [online]. Scholarly Kitchen, [13.02.2021], <https://scholarlykitchen.sspnet.org/2015/08/17/deceptive-publishing-why-we-need-a-blacklist-and-some-suggestions-on-how-to-do-it-right/>
- Beall, J. (2010). “Predatory” Open-Access Scholarly Publishers. *Charleston Advisor*, 11(4), 10–17, <https://charleston.publisher.ingentaconnect.com/contentone/charleston/chadv/2010/00000011/00000004/art00005#>
- Beall, J. (2012a). Beall’s List of Predatory, Open-Access Publishers. 2012 Edition [online], [10.11.2020], <https://web.archive.org/web/20150915021547/http://carbon.ucdenver.edu/~jbeall/Beall's%20List%20of%20Predatory,%20Open-Access%20Publishers%202012.pdf>
- Beall, J. (2012b). Predatory Publishers Are Corrupting Open Access. *Nature*, 489, 179, <https://dx.doi.org/10.1038/489179a>
- Beall, J. (2016a). *List of Publishers* [online]. Scholarly Open Access, [06.01.2022], <http://web.archive.org/web/20170103170850/https://scholarlyoa.com/publishers/>
- Beall, J. (2016b). *List of Standalone Journals* [online]. Scholarly Open Access, [03.06.2022], <http://web.archive.org/web/20170103170852/https://scholarlyoa.com/individual-journals/>
- Bell, K. (2017). ‘Predatory’ Open Access Journals as Parody: Exposing the Limitations of ‘Legitimate’ Academic Publishing. *TripleC*, 15, 651–662, <https://doi.org/10.31269/triplec.v15i2.870>
- Berger, M. (2017). Everything You Ever Wanted to Know About Predatory Publishing but Were Afraid to Ask [online]. CUNY Academic Works, [03.06.2022], <https://www.ala.org/acrl/sites/ala.org.acrl/files/content/conferences/confsandpreconfs/2017/EverythingYouEverWantedtoKnowAboutPredatoryPublishing.pdf>
- Bhad, R., Hazari, N. (2015). Predatory Journals in Psychiatry: A Note of Caution. *Asian Journal of Psychiatry*, 16, 67–68, <https://doi.org/10.1016/j.ajp.2015.06.008>
- Białka, N. (2020). Kradzież tożsamości czasopism naukowych. *Zagadnienia Informatyki Naukowej*, 58(2), 81–95, <https://doi.org/10.36702/zin.719>
- Cabell Publishing (2022). Predatory Reports. *Cabell’s International* [online], [06.01.2022], <https://www2.cabells.com/about-predatory>
- Cariappa, M.P., Dalal S.S., Chatterjee K. (2016). To Publish and Perish: A Faustian Bargain or a Hobson’s choice. *Medical Journal Armed Forces India*, 72(2), 168–171, <https://doi.org/10.1016/j.mjafi.2016.03.005>
- Cortés, J. D. (2021). Journal Titles and Mission Statements: Lexical Structure, Diversity, and Readability in Business, Management and Accounting Research. *Journal of Information Science*, 1015, <https://doi.org/10.1177/01655515211043707>
- Crawford, W. (2014a). Journals, “Journals” and Wannabes: Investigating the List. *Cites & Insights: Crawford at Large*, 14(7), 1–24, <http://citesandinsights.info/civ14i7.pdf>
- Crawford, W. (2014b). Ethics and Access 1: The Sad Case of Jeffrey Beall. *Cites & Insights: Crawford at Large*, 14(4), 1–22, <http://citesandinsights.info/civ14i4.pdf>

- Cukier, S., Lalu M., Bryson G.L., Cobey K.D., Grudniewicz A., Moher D. (2020a). Defining Predatory Journals and Responding to the Threat They Pose: A Modified Delphi Consensus Process. *BMJ Open*, 10, 1–8, <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2019-035561>
- Cukier, S., Helal, L., Rice, D.B. et al. (2020b). Checklists to Detect Potential Predatory Biomedical Journals: A Systematic Review. *BMC Medicine*, 18(104), 1–20, <https://doi.org/10.1186/s12916-020-01566-1>
- Dobusch, L., Heimstädt, M., Mayer, K., Ross-Hellauer, T. (2020). Predatory Journals: Tell-Tale Lax Review. *Nature*, 580, 29, <https://media.nature.com/original/magazine-assets/d41586-020-00908-6/d41586-020-00908-6.pdf>
- Eriksson, S., Helgesson, G. (2017a). The False Academy: Predatory Publishing in Science and Bioethics. *Medicine, Health Care and Philosophy*, 20, 163–170, <https://doi.org/10.1007/s11019-016-9740-3>
- Eriksson, S., Helgesson, G. (2017b). Time to Stop Talking About ‘Predatory Journals.’ *Learned Publishing*, 31, 181–183, <https://doi.org/10.1002/leap.1135>
- Gerberi, D. (2018). Predatory Journals: Alerting Nurses to Potentially Unreliable Content. *American Journal of Nursing*, 118(1), 62–65, <https://doi.org/10.1097/01.NAJ.0000529721.75417.a4>
- Glick, M. (2016). Publish and Perish. *The Journal of the American Dental Association*, 147(6), 385–387, <https://doi.org/10.1016/j.adaj.2016.04.002>
- Grudniewicz, A., Moher, D., Cobey, K. D. (2019). Predatory Journals: No Definition, No Defence. *Nature*, 576, 210–212, <https://doi.org/10.1038/d41586-019-03759-y>
- Günaydin, G. P., Doğan, N. Ö. (2015). A Growing Threat for Academicians: Fake and Predatory Journals. *Eurasian Journal of Emergency Medicine*, 14(2), 94–96, <https://doi.org/10.5152/jaem.2015.48569>
- Jalalian, M., Dadkhah, M. (2015). The Full Story of 90 Hijacked Journals from August 2011 to June 2015. *Geographica Pannonica*, 19(2), 73–87, <https://doi.org/10.5937/GeoPan1502073J>
- Kakamad, F. H., Mohammed, S.H. (2020). Predatory Journals: Dodging the Radar. *Nature*, 580, 29, <https://media.nature.com/original/magazine-assets/d41586-020-00908-6/d41586-020-00908-6.pdf>
- Krawczyk, F., Kulczycki, E. (2021). How Is Open Access Accused of Being Predatory? The Impact of Beall’s Lists of Predatory Journals on Academic Publishing. *The Journal of Academic Librarianship*, 47(2), <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2020.102271>
- Lewinski, A. A., Oermann, M. H. (2018). Characteristics of E-mail Solicitations From Predatory Nursing Journals and Publishers. *Journal of Continuing Education in Nursing*, 49(4), 171–177, <https://doi.org/10.3928/00220124-20180320-07>
- Manca, A., Martinez G., Cugusi L. et al. (2017). The Surge of Predatory Open-Access in Neurosciences and Neurology. *Neuroscience*, 353, 166–173, <https://doi.org/10.1016/j.neuroscience.2017.04.014>
- Moher, D., Srivastava, A. (2015). You Are Invited to Submit... *BMC Medicine*, 13(180), 1–4, <https://doi.org/10.1186/s12916-015-0423-3>
- Teixeira da Silva, J. A. (2017). Caution With the Continued Use of Jeffrey Beall’s “Predatory” Open Access Publishing Lists. *AME Medical Journal*, 2(7), 1–5, <https://doi.org/10.21037/amj.2017.06.14>

- Tillé, Y. (2017). *Modelling the Names of Jeffrey Beall's List of Possible Predatory Journals* [online]. Libra. Université de Neuchâtel, [03.06.2021], <https://libra.unine.ch/export/DL/36743.pdf>
- Wilkinson, T. A., Russell, C.J., Bennett, W.E., Cheng, E. R., Carroll, A. E. (2019). A Cross-Sectional Study of Predatory Publishing Emails Received by Career Development Grant Awardees. *BMJ Open*, 9, e027928, <http://dx.doi.org/10.1136/bmjopen-2018-027928>
- Xia, J. (2015). Predatory Journals and Their Article Publishing Charges. *Learned Publishing*, 28(1), 69–74, <https://doi.org/10.1087/20150111>
-

A Statistical Analysis of the Lexical Structure of the Titles of Predatory Journals

Abstract

Purpose/Thesis: The subject of the study is the structure of the titles of predatory periodicals registered on Jeffrey Beall's list of *Potential, possible, or probable predatory scholarly open-access journals*. The aim of the study is to present the structural patterns the titles of predatory periodicals developed by their publishers. The research intends to raise awareness in the scientific community regarding the manipulative tactics used by predatory publishers when titling their journals. This will help to make detecting predatory journals more efficient in the future.

Approach/Methods: A literature review of the scholarship on the character of the titles of predatory journals, published between 2009 and 2021, was carried out. The author applied the statistical method to analyse the lexical structure of predatory journals' titles.

Results and conclusions: The performed statistical analysis of the lexical structure of the titles of predatory journals identified intentional selection of words in a specific order. The dominant pattern comprised of geographical name and the core in the first part, and an indicator of quality and multidisciplinary and the name of the scientific discipline, in the second part.

Originality/Value: The lexical structure of the titles of predatory journals has not been discussed in the Polish scientific literature so far. Furthermore, there are no articles examining this issue in the reviewed English-language scientific literature.

Keywords

Scientific journals. Predatory journals. Predatory periodicals. Predatory publishing. Titles of predatory journals.

NATALIA BIAŁKA, absolwentka informacji naukowej i bibliotekoznawstwa oraz historii na Uniwersytecie Jagiellońskim, doktorantka na Wydziale Zarządzania i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego. Journal Coordinator w wydawnictwie naukowym De Gruyter. Jej zainteresowania naukowe koncentrują się wokół drapieżnego publikowania w komunikacji naukowej.

Kontakt z autorką:

natalia2.bialka@doctoral.uj.edu.pl

Uniwersytet Jagielloński

Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej

Instytut Studiów Informacyjnych

ul. prof. Stanisława Łojasiewicza 4

30-348 Kraków